

Migrace a bezpečnost z pohledu obyvatel Brna

Migration and security from the perspective of residents of Brno

Miroslav FORET ¹

¹ Ústav managementu Vysoké školy Karla Engliše, a.s.

Brno, Česká republika

The manuscript was received on 17. 10. 2017 and was accepted after revision for publication on 04. 12. 2017

Abstract:

The paper is devoted contemporary marketing projects shift from previous Communicating Town to Partnership for local development, which plays key role in management of towns development. Methodology is based on secondary analysis of eight repeated empirical public opinion researches Brno citizens, conducted by International Institute for Marketing, Communication and Entrepreneurship (IIMCE) in years 2005 - 2016. There were also questions about citizen safety and opinions on immigrants. These softdata were confronted with Czech Statistical Office harddata.

Keywords: *migration, safety, empirical public opinion research, secondary analysis*

Abstrakt:

Príspevok vychádza v prvé radě ze sekundární analýzy celkem osmi opakovaných empirických výzkumů názorů obyvatel Brna, které v posledních letech, konkrétně v období 2005 až 2016, realizoval Mezinárodní institut marketingu, komunikace a podnikání (IIMCE, v nichž byly mimojiné take otázky na pocit bezpečnosti a názory na imigranty. Tato softdata byly konfrontována s harddaty Českého statistického úřadu.

Klíčové slová: *migrace, bezpečnost, empirický výzkum veřejného mínění, sekundární analýza*

Úvod

Príspevok vychází v prvé radě ze sekundární analýzy celkem osmi opakovaných empirických výzkumů názorů obyvatel Brna, které v posledních letech, konkrétně v období 2005 až 2016, realizoval Mezinárodní institut marketingu, komunikace a podnikání (IIMCE). V závěru jsou ještě pro porovnání uvedena sekundární data Českého statistického úřadu. Více o metodologické podstatě sekundární analýzy a sekundárního

výzkumu lze najít hned v 1. kapitole (Foret, 2012), případně v následující úvodní části o metodologické podstatě opakovaných výzkumů.

Zmíněných výchozích osm empirických výzkumů totiž posloužilo jednak jako podklady pro v první větě předchozího odstavce zmíněnou sekundární analýzu, ale zároveň také představuje dvě čtveřice *opakovaných výzkumů*, provedených v uvedeném údobí více než deseti let v rámci dvou projektů - *Partnerství pro místní rozvoj* a *Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna*. Právě podle nich bude celý následující text rozdělen do dvou hlavních, odpovídajícím názvem označených částí. Ještě předtím však budou, jak již bylo avizováno na konci předchozího odstavce, pro snadnější pochopení a hlavně náležité praktické využití prezentovaných zjištění, připomenuta základní metodologická specifika opakovaných výzkumů.

1. Metodologická podstata opakovaných výzkumů

Metodologické, ale i obsahové problematice opakovaných výzkumů Brna se detailněji věnuje rovněž samostatná 6. kapitola v monografii [1]. Připomeňme si alespoň několik základních poznatků. Z metodologického hlediska si lze opakovaný výzkum představit v zásadě v následujících třech podobách:

- 1. velmi vzácný případ, zejména kvůli ekonomické, finanční náročnosti představuje opakované šetření stejného problému stejným postupem ve stejném čase na stejném objektu. Ve své podstatě naplňuje známé lidové rčení „dvakrát měř, jednou řež“. Je veden snahou po dosažení a ověření větší věrohodnosti získaných výsledků. Příklad, kdy takový opakovaný výzkum prověřil metodologickou spolehlivost (reliabilitu) techniky dotazování [2],*
- 2. pokud se zkoumá stejným postupem stejný problém ve stejném čase na různých objektech, vzniká možnost vzájemného srovnání (komparace) získaných výsledků. Proto bývá tento opakovaný výzkum nazýván komparativním. Příkladem může být vzájemné srovnávání 37 měst České republiky a 7 měst Slovenské republiky, případně ještě s anglickým Ipswichem v rámci projektu Komunikující město [2],*
- 3. konečně, jak již bylo zmíněno, předložený text kapitoly se opírá o výsledky opakovaného výzkumu v podobě, kdy se stejným postupem šetří stejný problém na stejném objektu v různých časových okamžicích, což umožňuje odhalit vývojové, dynamické změny. Při větším počtu opakování bývá označován jako výzkum longitudinální.*

Je nepochybné, že oproti jednorázovému empirickému výzkumu, který velmi často přináší pouhé názory respondentů, je jeho opakovaná podoba schopna zachytit i jejich pevnější postoje. Proto by výsledkům z opakovaných empirických výzkumů měla být věnována větší pozornost. Zejména pokud jsou prakticky využívány při řešení a řízení konkrétních praktických problémů, rozhodně by si zasluhovaly mít oproti výsledkům z jednorázových výzkumů větší váhu.

Posun od jednorázových empirických výzkumů k opakovaným se projevuje rovněž v tom, že zatímco v prvním případě se obvykle hovoří o pouhém průzkumu, ve

druhém je již zcela namísto označení výzkum. Také této problematice se detailněji věnuje hned 1. kapitola [3].

Pro lepší pochopení metodologické podstaty opakovaných výzkumů je důležité si dále uvědomit, že obecně lze empirický výzkum rovněž dělit na primární a sekundární. Primární výzkum zahrnuje všechny fáze svého procesu [3], tedy včetně sběru informací v terénu na samotných jednotkách zkoumaného objektu (celku). Jednotky jsou šetřeny některou z technik empirického výzkumu – tzn. jsou pozorovány, dotazovány nebo podrobeny experimentu.

Naproti tomu sekundární výzkum již sekundárně, následně pracuje a využívá zjištěné skutečnosti primárním výzkumem. Data či dokonce výsledky z něj mohou mít podobu neagregovanou (jsou za jednotlivé jednotky) nebo agregovanou do sumarizujících údajů za celek. V sekundárním výzkumu tak mohou být neagregovaná data nově statisticky zpracována, včetně třídění, zatímco agregované výsledky jsou již jednou provždy definitivně roztříděny. Pouze v této konečné podobě celkových výsledků je lze zpracovávat některými statistickými postupy, ale hlavně se dají sekundárně interpretovat v novém významovém kontextu, jaký přináší například srovnání v čase nebo komparace výsledků za různé zkoumané objekty, jak je to typické zejména při mezinárodních výzkumech. Další příklad přínosů sekundárních dat pro hlubší chápání zjištěných výsledků v novém významovém kontextu poskytují v závěru celého příspěvku uvedené údaje Českého statistického úřadu o počtech cizinců s platným azylem v Brně – městě.

Jak je patrné, každý sekundární výzkum musí mít nejprve podobu, charakter primárního výzkumu, avšak ne každý primární výzkum přejde do sekundárního. A právě opakovaný výzkum vzniká, jak již samotný název napovídá, opakováním primárního výzkumu a proto jej lze následně označovat za sekundární. Pokud se opakuje v čase, používají se v praxi dva přístupy. Méně častý spočívá v opakování šetření dokonce na stejném výběrovém vzorku, jako je tomu například v případě výzkumu sledovanosti televizního vysílání pomocí peplemetrů na vybraném reprezentativním vzorku více než tisícovky domácností České republiky, které tvoří relativně stálý soubor, označovaný jako panel. Na němž se každodenně měří, jak se jednotky, v konkrétním uvedeném případě již zmíněného výzkumu sledovanosti televizního vysílání, v podobě domácností skutečně chovají. Detailněji viz 13. kapitola [2]. Zde se tedy vývojové proměny zachycují dokonce na samotných zkoumaných jednotkách, v tomto případě domácnostech.

Častějším a nesporně snazším postupem je vytvořit vždy znovu při každém opakovaném primárním šetření nový reprezentativní výběrový soubor, vzorek. Právě tímto způsobem se postupovalo ve všech osmi opakovaných výzkumech, z nichž vychází následující text.

2. Projekt Partnerství pro místní rozvoj

Vychází a navazuje na výsledky získané ve druhé polovině 90. let v rámci mezinárodního projektu Komunikující město, zejména na poznatek, že místní rozvoj je závislý na partnerství, spolupráci a komunikaci tří hlavních aktérů:

- 1. místní veřejnosti, kam se řadí vedle obyvatelstva také nejrůznější občanské iniciativy, politické subjekty, nevládní organizace, místní sdělovací prostředky,*

akademická a výzkumná pracoviště, rozvojová, poradenská informační centra atd.,

2. *podnikatelů, včetně místních sdružení (obchodní komory),*
3. *místní veřejné správy, která celý rozvoj daného místa řídí a zodpovídá za něj.*

Více informací o projektu Partnerství pro místní přináší například publikace Foret (2015) [4]. V rámci jeho příprav byly v Brně v letech 2013 – 2016 vždy přesně po roce provedeny čtyři opakované empirické výzkumy názorů obyvatel města na to, který podnik považují za nejvýznamnějšího pro další rozvoj svého města, v čem vidí jeho klady a zápory a jaké jsou podle nich hlavní úkoly Magistrátu města Brna při rozvoji města.

Sběr informací probíhal vždy v březnu příslušného roku formou osobních standardizovaných rozhovorů (interview). Rozsah zpracovávaných vzorků se pohyboval mezi 440 až 540 záznamovými archy od respondentů s trvalým bydlištěm v Brně, kteří byli vybíráni kvótním postupem podle údajů Českého statistického úřadu. S ohledem na hodnoty sociodemografických charakteristik (pohlaví, nejvyšší ukončeného vzdělání a věk) lze ve všech čtyřech případech považovat zkoumané vzorky za reprezentativní za všechny obyvatele Brna starší 18 let.

Jak ukazuje následující tabulka například hned v prvním roce 2013, na ústřední otázku výzkumu, který hospodářský podnik považují respondenti v Brně za nejvýznamnější pro další rozvoj města, byly nejčastěji uváděny Veletrhy Brno, a.s. Na druhém místě skončil Dopravní podnik města Brna (DPMB), a.s. a s patrným odstupem zaujal pomyslnou třetí příčku Zetor, a.s. Další pořadí tvořily IBM ČR, spol. s.r.o., Masarykova univerzita v Brně a Pivovar Starobrnno, který je součástí společnosti Heineken ČR, a.s. Všechny méně často jmenované podniky byly zahrnuty do poslední kategorie „ostatní“.

Tab. 1 Rozdělení četností nejčastěji uváděných odpovědí na nejvýznamnější podnik pro rozvoj Brna v roce 2013 Zdroj: Vlastní výzkum

Nejvýznamnější podnik	Absolutní četnost	Relativní četnost
Veletrhy Brno	69	16 %
DPMB	59	14 %
Zetor	34	8 %
IBM	32	7 %
Masarykova univerzita	22	5 %
Starobrnno	18	4 %
Ostatní, méně často uváděné	200	46 %

Získané výsledky navíc vykazaly mezi respondenty nebývalé vzácnou názorovou shodu. V odpovědích byly naprosto minimální rozdíly podle identifikačních sociodemografických znaků jako jsou pohlaví, věk či nejvyšší dokončené školní vzdělání. Potvrdily to rovněž statistické výpočty Pearsonova koeficientu kontingence, které dosáhly ve všech třech uvedených případech nižších hodnot než 0,1.

V následujících odstavcích si postupně probereme detailněji hodnocení uvedené šestice nejvýznamnějších podniků pro rozvoj Brna. Další statistické zpracování totiž ukázalo, že za hlavní výhodu Veletrhů Brno respondenti považují to, jak přispívají k image a reprezentace města Brna (32 %). Veletržní akce přitahují statisíce tuzemských i zahraničních návštěvníků, tudíž jsou podle dalších 26 % rovněž přínosem pro zdejší cestovní ruch.

Hlavní a naprosto primární klad Dopravního podniku města Brna byl spatřován v rozvoji infrastruktury, dostupnosti a dopravy, jak se shodlo 93 % jeho příznivců.

Nejvíce zastoupenou výhodou u podniku Zetor je nabídka pracovních příležitostí (71 %). Respondenti poukazovali především na fakt, že tento podnik je jedním z nejvýznamnějších zaměstnavatelů v Brně. Další výhodou byla spatřována v konkurenceschopnosti jeho produkce (12 %).

Podobně u IBM byla nejvíce oceňována nabídka pracovních příležitostí (56 %). Druhou nejčastěji uváděnou odpovědí byl přínos pro image a reprezentaci města Brna (16 %). Respondenti dále poukazovali na skutečnost, že tento podnik je velice moderní, perspektivní a zaměstnává špičky v svém oboru.

Hlavním kladem Masarykovy univerzity je podle respondentů rozvoj vzdělanosti (82 %). Považují ji za jednu z nejvýznamnějších a nejlepších vysokých škol v rámci naší republiky. Díky tomu, že poskytuje jak kvalitní vzdělání studentům, tak také zázemí špičkovým vědcům, kteří se úspěšně podílejí na výzkumu v nejrůznějších oborech, přispívá k image a reprezentaci města Brna (18 %).

V případě Pivovaru Starobrna respondenti oceňovali tradici a historii značky, dostupnost a kvalitu vyráběných produktů. Stejnou měrou (22 %) byly jmenovány i přednosti jako nabídka pracovních příležitostí a dále přínos pro image a reprezentaci města Brna.

2.1 Otázky bezpečnosti a imigrantů

Jak je patrné, mezi přednostmi uvedených nejvýznamnějších podniků pro rozvoj města není nikde uvedena bezpečnost. Lze jednak předpokládat, že občané si její mimořádný význam v roce 2013 ještě plně neuvědomovali a považovali ji zřejmě za samozřejmost. Pocit bezpečnosti si veřejnost nejspíš uvědomuje jako hodnotu teprve v situaci, kdy jej ztrácí, kdy dochází k jejímu ohrožení, jak k tomu bohužel došlo teprve v následujících letech, zejména po roce 2015. Navíc možná platí představa, že bezpečnost se v případě podniků týká v prvé řadě především vnitřní situace organizace v podobě bezpečnosti provozu a pracovních podmínek. Následně potom u výsledných produktů jde o bezpečnost vnější – tedy hlavně zákazníků (spotřebitelů). Tím by se mohlo zdát, že s životem běžných občanů nemá nic moc společného. Přitom právě v přístupu krizového managementu je bezpečnost veřejnosti mimořádně důležitou a významnou prioritou.

V následujícím odstavci se však bezpečnost přece jen v názorech obyvatel Brna projevuje, a to v odpovědích na otázku, jaké jsou nedostatky uvažované šestice nejvýznamnějších podniků. V případě Veletrhů Brno to byla nejčastěji doprava (41 %), která je spojována především s již zmíněným přílivem velkého množství návštěvníků v době konání veletržních a výstavních akcí, často způsobujících dopravní zácpy a kolony, které komplikují situaci obyvatelům města. S nárůstem dopravy

Migrace a bezpečnost z pohledu obyvatel Brna

Miroslav FORET

souvisí negativní dopady na životní prostředí, jak respondenti uváděli na druhém místě v 10 %.

U Dopravního podniku města Brna kritizovali jako největší zápor zdražování jízdného (46 %), aniž by se zároveň zlepšovala kvalita městské hromadné dopravy. Jak bylo uvedeno na druhém místě (36 %), dochází ke zpoždění většiny spojů a jsou mnohdy přeplněné.

Zetoru respondenti vyčítali znečištění životního prostředí (32 %).

U společnosti IBM je negativně vnímán příliv cizinců (53 %) a s tím související úbytek pracovních příležitostí pro místní obyvatele. Brňané si tento fakt také mnohdy spojují s nárůstem kriminality, prostituce a alkoholismu.

Hlavní zápory Masarykovy univerzity jsou obdobné jako u přechozí společnosti IBM, kdy její příznivci jako negativa uváděli taktéž příliv cizinců a zahraničních studentů nebo studentů z jiných měst z České republiky (27 %). S jejich příchodem je rovněž spojována větší zátěž na životní prostředí (14 %).

Pivovar Starobrna má jako nejčastěji uváděný zápor opět negativní vliv na životní prostředí (39 %), konkrétně v podobě zápachu z pivovaru a chování opilých konzumentů.

Za pozornost stojí zejména xenofobní výhrady k IBM a Masarykově univerzitě. Projevily se v názorech obyvatel Brna o několik let dříve před současnou migrační vlnou. Navíc z posledního výzkumu Mezinárodního institutu marketingu, komunikace a podnikání (IIMCE) pro Magistrát města Brna z konce roku 2015 o tom, jak obyvatelé města vnímají bezpečnost, je jasně patrná velmi nízká tolerance k uprchlíkům. Většina respondentů se v tomto výzkumu přiklání spíše k názoru, že imigranti jsou v naší zemi cizorodým prvkem. Těmto výzkumům a poznatkům z nich se bude detailněji věnovat druhá část příspěvku, v níž se bude vycházet ze čtveřice opakovaných výzkumů z projektu Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna.

V návaznosti na předchozí zjištění byla také položena otázka, v čem respondenti vidí nejdůležitější úkol brněnského magistrátu pro další rozvoj města? Celkový přehled podává následující tabulka 2.

Tab. 2 Nejdůležitější úkoly Magistrátu města Brna pro další rozvoj města v roce 2013 Zdroj: Vlastní výzkum

Úkol radnice	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zlepšení infrastruktury	41	9 %
Čistota města	40	9 %
Oprava silnic, chodníků, budování parkovišť	25	6 %
Tvorba veřejné zeleně a údržba městských parků	25	6 %
Rozvoj kultury	25	6 %
Zlepšení image, zatraktivnění města	24	6 %
Podpora podnikatelů	21	5 %
Spolupráce s VŠ, podpora škol a vzdělání	16	4 %
Ostatní, uváděné méně často	217	50 %

Dvě nejčastější odpovědi (po 9 %) se vztahovaly k větší čistotě města a zlepšování infrastruktury. Na pomyslné následující druhé příčce se objevily dokonce čtyři odpovědi, a to oprava silnic, chodníků, budování parkovišť, tvorba a péče o veřejnou zeleň, rozvoj kultury a zatraktivnění města Brna pro turisty a celkové zlepšení jeho image (po 6 %). Větší podporu podnikatelů by si přálo 5 % brněnských obyvatel. Jako osmá nejčastější odpověď na danou otázku byla uvedena spolupráce s brněnskými univerzitami, podpora škol a vzdělávání, na kterou odpověděla 4 % brněnských respondentů. Všechny ostatní, méně často uváděné úkoly jsou zahrnuty v poslední kategorii.

Problematika bezpečnosti v této souvislosti znovu absenteje. V průběhu posledních let se však situace začíná našťastí měnit a vnímání bezpečnosti dostává přece jen ze strany brněnské veřejnosti větší váhu. Například v roce 2015 byla bezpečnost obyvatel mezi nejdůležitějšími úkoly Magistrátu města Brna uvedena 23x a obsadila 6. místo, dokonce před zlepšováním životního prostředí. O tom, jak si obyvatelé Brna stále více uvědomují její význam, svědčí také výsledky z roku 2016, kdy byla uvedena dokonce 27x a skončila na 4. místě.

Opět jako v případě tab. 1 byla i tentokrát mezi respondenty nebývale vzácná shoda v jejich názorech na to, co představuje nejdůležitější úkoly Magistrátu města Brna pro další rozvoj města. Rozdíly podle identifikačních sociodemografických znaků jako jsou pohlaví, věk či nejvyšší dokončené školní vzdělání byly tentokrát dokonce ještě menší, jak prokázaly statistické výpočty Pearsonovu koeficientu kontingence.

2.2 Shrnutí hlavních poznatků z projektu Partnerství pro místní rozvoj

Prezentované výsledky, zejména výše uvedené nedostatky, vyvolávají u všech šesti zmíněných organizací (Veletřhy Brno, Dopravní podnik města Brna, Zetor, IBM ČR, Masarykova univerzita v Brně a Pivovar Starobrna), zcela zřetelnou akutní potřebu lepší komunikace s veřejností. Měly by co nejdříve na všechna uvedená negativa v první řadě reagovat praktickými opatřeními – tzn. snažit se o jejich odstranění a nápravu. Následně potom pomocí nástrojů public relations je občanům Brna náležitě vysvětlit, sdělit či případně obhájit. Zejména se to týká výše uvedených problémů s pocity ohrožení bezpečnosti v souvislosti s přílivem cizinců, jak se projeví v případech IBM a Masarykovy univerzity.

Konkrétní příklad takového přístupu si alespoň naznačíme v návaznosti na předchozí zmíněné záporné vnímání Pivovaru Starobrna v souvislosti s jeho údajným negativním vlivem na životní prostředí, jak uvedlo 39 % jeho příznivců, konkrétně v podobě zápachu z pivovaru a chování opilých konzumentů. Zde by bylo vhodné náležitě komunikovat a vysvětlit veřejnosti například v rámci aktivit public relations, že podle odborníků „zápach z pivovaru“ skutečně ani v nejmenším neohrožuje životní prostředí Starého Brna v okolí Mendlova náměstí, kde se pivovar nachází, natož celého města. Je kontrolován správním orgánem v rámci integrované prevence a musí splňovat předpisy o ochraně životního prostředí. Navíc to, co někteří výše zmínění příznivci Starobrna označili za „zápach z pivovaru“ vůbec nemusí být vnímáno jako „zápach“, nýbrž právě naopak jako pro Mendlovo náměstí a nejbližší okolí po

desetiletí, ba staletí typická „vůně sladu“, která je přirozeným průvodním jevem jeho přepravy a celého procesu vaření piva.

Z tab. 2 zase plyne, že také představy Brňanů o nejdůležitějších úkolech brněnského magistrátu pro další rozvoj města jsou poněkud přízemní a banální samozřejmosti, jak je představují starosti o čistotu ulic, opravy vozovek či veřejnou zeleň. Není zde bohužel nic, co by prokazovalo vědomí naléhavé potřeby nového socioekonomického nasměrování rozvoje Brna, odpovídajícího stavu a dalším perspektivám na počátku 21. století a zejména větší pozornosti stále aktuálnějším otázkám bezpečnosti obyvatelstva.

Ze zjištěných výsledků v obou tabulkách je zcela zřetelná aktuální potřeba lepší prezentace a komunikace koncepcí, vizí a strategických výhledů dalšího rozvoje Brna, zahrnujících a věnujících náležitou pozornost rovněž již zmiňovaným otázkám bezpečnosti obyvatel města.

Konečně není bez zajímavosti, že v obou organizacích, jež se umístily ve výsledcích výzkumu na prvních dvou místech jako nejvýznamnější pro rozvoj města (tj. Veletrhy Brno a Dopravní podnik města Brna), je město Brno dokonce výlučným vlastníkem jejich akcií. Tím je tedy pro veřejnou správu konkrétně v podobě zdejšího Magistrátu města Brna výchozí situace pro partnerskou spolupráci a řešení všech aktuálních i dlouhodobých problémů, včetně již zmiňovaných otázek bezpečnosti obyvatel města, maximálně příhodná.

3. Projekt Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna

Projekt Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna organizuje Koordinační centrum prevence při oddělení Odboru sociální péče Magistrátu města Brna. Vychází z doporučení Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky. Následující sekundární analýza se zaměřila na některé názorové proměny, jak je zachytily výsledky vždy zhruba po třech až čtyřech letech opakovaných výzkumů v letech 2005 až 2015.

Také v těchto čtyřech výzkumech byly pomocí kvótního výběru získávány reprezentativní soubory o velikosti zhruba 500 až 600 respondentů s trvalým bydlištěm v Brně a starších 18 let.

3.1 Otázky bezpečnosti a imigrantů

Pocit ohrožení

V roce 2005 se cítili obyvatelé Brna ohroženi především Rómy (53 %), podstatně méně profesionálními zloději (16 %), extrémisty, skinheady (14 %) či narkomany (6 %). Zbývající dopočty do 100 % představují jiné, méně často uváděné ohrožující skupiny, případně se respondenti necítí ohroženi nikým. Tato poslední kategorie má v Brně poměrně stálý rozsah zpravidla okolo 5 % obyvatel.

Podobně tomu bylo i v roce 2009, kdy znovu jasně vedoucí pozici zaujali Rómové (49 %), podstatně méně často byli uváděni extrémisté, skinheadi (17 %), profesionální zloději (13 %) či narkomany (7 %).

O tři roky později v roce 2012 pokračoval pokles podílu pocitu ohrožení ze strany Rómů (41 %), avšak pořád zaujímali výrazně vedoucí pozici. Naopak na druhé místo se dostali narkomani (18 %), následování profesionálními zloději (13 %) a extrémisty, skinheady (13 %).

Podobná situace nastala dokonce v doposud posledním provedeném reprezentativním výzkumu v roce 2015. Podíl pocitu ohrožení ze strany Rómů zůstal zhruba zachovaný (42 %) a na druhém místě zůstali narkomani (14 %), následování profesionálními zloději (12 %) a recidivisty (12 %). K mírnému poklesu došlo v případech extrémistů, skinheadů (10 %).

V celém průběhu sledovaného údobí 2005 - 2015 zůstali Rómové vnímáni Brňany jako výrazně nejčastěji uváděná skupina ohrožující jejich pocit bezpečnosti. Dosahovali podílů v rozmezí 40 až 50 %, zatímco ostatní kategorie jako narkomani, profesionální zloději a dokonce i extrémisté, skinheadi několikanásobně méně často.

Názory na imigranty

Oproti předchozímu problému došlo naopak v názorech na imigranty ve sledovaném údobí 2005 - 2015 k výrazným proměnám, zejména na jeho konci. Ovšem již na samém počátku v roce 2005 vyjádřila v této otázce naprosto krajní negativní názor ve smyslu, že imigranti jsou v naší zemi cizorodým prvkem, téměř pětina respondentů, přesněji 19 %. Celkově skoro dvě třetiny (65 %) hodnotily příchod imigrantů k nám více či méně negativně. Naopak, že imigranti jsou pro nás velkým přínosem se domnívalo pouze 1 % respondentů.

O čtyři roky později, tedy v roce 2009 byla situace o něco málo příznivější. Naprosto krajní názor, že imigranti jsou v naší zemi cizorodým prvkem uvedlo 16 %. Podobně celkově o něco méně respondentů 59 % hodnotilo příchod imigrantů k nám více či méně negativně. Pouze 2 % respondentů se domnívalo, že imigranti jsou pro nás velkým přínosem.

Uvedená zjištění se potvrdila také v roce 2012. Naprosto krajní názor, že imigranti jsou v naší zemi cizorodým prvkem uvedlo 18 %. Stejně jako před třemi roky 58 % respondentů hodnotilo příchod imigrantů k nám více či méně negativně. A opět pouze 3 % respondentů se domnívalo, že imigranti jsou pro nás velkým přínosem.

Nebývalý příliv imigrantů v posledních letech, stejně jako vlna teroristických útoků v zemích Evropské unie nepochybně ovlivnily markantní zhoršení výsledků ze zatím posledního výzkumu z podzimu 2015. Výrazně se to projevilo v krajním názoru, že imigranti jsou v naší zemi cizorodým prvkem, který najednou oproti předchozím rokům prezentovalo dokonce více než dvojnásobně víc respondentů – konkrétně 44 %. Od předešlého výzkumu v roce 2012 došlo tedy k nárůstu o 26 %. Ke stejné velkému navýšení došlo také v celkovém více či méně negativním hodnocení příchodu imigrantů k nám, které vyjádřilo 84 % respondentů. Naopak, že imigranti jsou pro nás velkým přínosem se domnívalo tentokrát pouze 1 % respondentů.

3.2 Shrnutí hlavních poznatků z projektu Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna

Jak již bylo uvedeno úvodu druhé části věnované některým poznatkům z projektu Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna, rovněž v této čtveřici výzkumů se pracovalo se statisticky reprezentativními vzorky 500 až 600 respondentů. Tím je zaručen předpoklad, že výše prezentované výsledky lze tedy rovněž z tohoto projektu z hlediska statistické pravděpodobnosti generalizovat na všechny obyvatele s trvalým bydlištěm v Brně starší 18 let.

Z nich je na první pohled patrné, že již od počátku sledovaného desetiletí 2005 - 2015 se velká většina (okolo 60 %) Brňanů vyjadřuje vůči příchodu imigrantů negativně. Jejich podíl výrazně vzrostl v dosud posledním provedeném výzkumu z roku 2015 dokonce na 84 %. Úměrně tomuto stavu je kladné oceňování přínosu imigrantů naprosto ojedinělým, výrazně menšinovým názorem, který zastává pouze okolo 1 % respondentů.

Závěr

V předchozím textu byly doposud zmiňovány podobnosti osmi opakovaných empirických výzkunů, realizovaných v rámci obou projektů. Předně skutečnost, že v každém nich se uskutečnilo po čtyřech výzkumech. Ve všech osmi případech byla použita shodná technika dotazování v podobě osobních standardizovaných rozhovorů (interview) na reprezentativním výběrovém souboru zhruba 500 obyvatel starších 18 let s trvalým bydlištěm v Brně.

Na závěr celé kapitole je konečně nezbytné se věnovat rovněž jejich odlišnostem. Méně podstatný je již z předchozího textu zřejmý fakt, že v projektu Partnerství pro místní rozvoj byla čtveřice empirických zkoumání opakována vždy přesně po roce v období čtyř let 2013 až 2016, zatímco ve druhém projektu Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna se dokonce jednalo o časové údobí jedenácti let (2005 – 2015) a interval mezi jednotlivými šetřeními nebyl zcela stejně dlouhý. Pohyboval se mezi třemi až čtyřmi roky.

Ovšem zejména z metodologického hlediska spočívá podstatně důležitější rozdíl mezi oběma projekty v konkrétní podobě provedení výše zmíněné techniky osobního dotazování vybraných respondentů. V projektu Partnerství pro místní rozvoj byly použity zejména pro další statistické zpracování náročnější otevřené otázky na to, který podnik považují respondenti za nejdůležitější pro další rozvoj Brna, v čem spatřují hlavní klady a zápory uvedeného podniku a v čem spočívají podle nich hlavní hlavní úkoly Magistrátu města Brna pro rozvoj jejich města. Jak je z uvedeného patrné, v těchto čtyřech empirických výzkumech to byli sami respondenti, kdo se sami od sebe, zcela dobrovolně a volně zmínili a rozhovořili o otázkách bezpečnosti a imigrantů. Proto výpovědi z tohto projektu je třeba chápat jako zcela nepochybně závažnější.

Naproti tomu ve čtveřici opakovaných výzkumů z projektu Vnímání pocitu bezpečnosti obyvateli Brna byly ve všech čtyřech případech použity stejné uzavřené otázky, které nasměrovaly respondenty k předepsaným, standardizovaným variantám odpovědí na problematiku Rómů a imigrantů.

V tomto směru je potom zcela evidentní, že se po desetiletí či spíše již staletí nedaří, jak potrzují výše uvedené výsledky z opakovaných empirických výzkumů obyvatel Brna, zvládnout situaci s Rómy. O to náročnějším sociálním problémem se stává v současnosti začínající a hlavně do budoucna předpokládaný příchod imigrantů jak ze států východní Evropy, tak především ze vzdálenějších arabských zemí, z Asie, Latinské Ameriky či Afriky. Přitom jen z demografického hlediska je zmíněná imigrace pro vyspělé země Evropské unie, včetně České republiky zcela zákonitou samozřejmostí a nezbytností. Hlavně však je již existující realitou. Podle údajů Českého statistického úřadu [5] vzrostl v okrese Brně – městě ve sledovaném období vzrostl počet cizinců ze zhruba 12 tisíc v roce 2005 na více než dvojnásobný počet 27 tisíc v roce 2016. Jen v posledních dvou letech, tzn. 2016 oproti 2015, bylo tempo jejich přírůstek více než 10 %. Není bez zajímavosti, že v rámci Jihomoravského kraje se cizinci stále více koncentrují právě do Brna – města. Zatímco v dřívějších letech jich zde byla zhruba polovina z celkového počtu v Jihomoravském kraji, v současnosti přesahuje tento podíl již 60 %.

I když také na celostátní úrovni došlo k výraznému nárůstu počtu cizinců s trvalým pobytem z 111 tisíc v roce 2005 o téměř 150 tisíc osob na 260 tisíc na konci roku 2015, počty obviněných a odsouzených cizinců v uvažovaných letech 2005 – 2015 vzrostly v celé České republice pouze o necelý tisíc případů, konkrétně z 1 578 v roce 2005 na 1 670 v roce 2015. V tomto roce ovšem došlo k výraznému nárůstu jejich nelegálních pobytů – ze 4 822 v roce 2014 na 8 563. Uvedené údaje naznačují, že z bezpečnostního hlediska obyvatel naší země je momentálně závažnějším problémem přicházejících imigrantů legalizace pobytu než jejich kriminalita.

Zvládnutí nastíněných problémů si nepochybně vyžádá oboustrannou snahu a trpělivé úsilí k vzájemnému respektu. Bude nesporně nutné nalézt a v každodenní praxi uplatňovat nové způsoby oboustranně prospěšného soužití. Hlavně by však celý tento současný, mimořádně náročný demografický, politický, sociální a kulturní proces měl směřovat k dosažení společného prospěchu všech zúčastněných.

Referencie

- [1] FORET, M. *Marketingové řízení místního rozvoje*. Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 81, ISBN 978 – 80 – 7418 – 266 - 2
- [2] FORET, M. *Marketingová komunikace*. 3. Brno: Computer Press, 2011, 484 s. ISBN 978-80-251-3432-0
- [3] FORET, M. *Marketingový průzkum – Poznáváme svoje zákazníky*. Brno: BizBooks, 2012, 116 s., ISBN 978- 80 - 265 - 0038 – 4
- [4] FORET, M. Partnerství pro místní rozvoj jako rámec pro manažerské rozhodování v managementu destinace. In ŠTĚDRŇ, B. - MOOS, P.- PALÍŠKOVÁ, M. – PASTOR, O. – SVÍTEK, L. – SVOBODA, L. a kol. *Manažerské rozhodování v praxi*. Beckova edice ekonomie. Praha: C.H.Beck, 2015. s. 113--134. ISBN 978-80-7400-587-9
- [5] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu. Dostupné: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu/>

Autori:

¹**prof. PhDr. Miroslav Foret, CSc.**, Vysoká škola Karla Engliš, a.s. Ústav
management, Mezírka 775/1, 602 00 Brno, Česká republika, e-mail:
miroslav.foret@vske.cz